

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Стефан Георгиев Манев

член на научно жури за защита на дисертационен труд на
Виктория Георгиева Нечева

На тема: „Формиране на специфично-предметни умения по
хистология чрез включване на електронно обучение“
за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“
в професионално направление: Педагогика на обучението по ...
(Методика на обучението по биология)

Област на изследване

Бързото развитие на науката и технологиите изисква промяна на методите на обучение. Това се осъзнава от обществото като цяло и е обект на различни международни стратегии. Една от най-значимите възможности за промяна в обучението е организиране на съвременно обучение по-всяко време и от всяко място. В тази насока от съществено значение са информационните и комуникационни технологии. За успешното им използване в образователния процес е необходимо създаването на ефективни модели на обучение в различните области на науката.

Казаното до тук показва, че областта на изследване обект на предложението дисертационен труд е актуална и в конкретния случай е насочена към създаване на продукт позволяващ осъществяване на съвременно обучение с помощта на информационните и комуникационни технологии.

Анализ на дисертационния труд

Общи бележки

Дисертационният труд е написан на 291 компютърни страници, от които 198 стр. текст, 10 стр. литература и 93 стр. приложения. Илюстриран е с 69 номерирани таблици и фигури, както и значителен брой таблици и фигури без номерация. Литературната справка обхваща около 140 източника, от които 74 са на български език. Приложенията са 9. В основната част от приложенията са представени пълните текстове на използваните за анкетите материали и материалите по хистология, използвани за провеждане на изследването. Извеждането на тези материали в приложенията позволява по-лесното запознаване с дисертационния труд.

Въведение

Дисертационният труд започва с Въведение. В него накратко е описано съдържанието на стратегията „Европа 2020“. Обърнато е специално внимание към изискванията за развитие на образованието. Тези изисквания са свързани с използването на нови технологии в българското висше образование и конкретно използването на електронни ресурси. По този начин се стига логично към изследване на средата Moodle, за формирането на практически и теоретични умения в студентите от бакалавърската степен в курса по хистология и ембриология в Биологическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Може да се направи заключението, че въпреки малкия си обем, главата поставя ясно и логично проблемите, които трябва да се решат през следващите години от страните в Европа. Докторантката предлага собствен принос за подобряване качеството на тази част от сферата на образованието, в която е специалист – предмета Хистология в Биологическия факултет на СУ.

Глава 1. Методологична рамка на изследването

В тази глава са разгледани въпроси свързани с методологията на педагогическите изследвания. Едновременно с разглеждане на общите въпроси се конкретизират параметрите на настоящата дисертационна работа: методите на изследване, обектите, предмета и изследователските въпроси. Така логично се достига до целите на изследването. Те са разписани подробно. Обхващат поставяне и решаване на теоретичните въпроси, които ще послужат за основа на бъдещите изследвания и създаване и изследване на материали, които ще се използват при работа със студентите по предмета Хистология.

Главата е структурирана интересно и удачно поставя въпросите, които предстои да бъдат решени от докторантката.

Глава 2. Електронно базирано обучение във висшето образование

В тази глава на широко са разгледани и дискутирани въпроси с изясняване на понятието електронно обучение, неговите положителни и отрицателни характеристики, състоянието на електронното обучение във висшето образование у нас. Специално внимание е обърнато на интерактивността, мултимедийността и модалността в обучението. Разгледани са и моделите на електронно обучение в контекста на висшето образование. И в този случай разглежданията са свързани с конкретните изисквания за създаване на университетски курс. Основа на това разглеждане са възможностите на Moodle. Показано е, че Moodle може с успех да се използва за организиране на учебно съдържание, провеждане на обучение, оценяване, администриране с достъп по всяко време при наличие на интернет. Освен това дава възможност за мултимедийно и мултимодално представяне на материали, възможности за комуникация, оценяване и обратна връзка. Всичко това дава основание за приложение на Moodle във висшето образование у нас.

Трябва да се отбележи, че тази глава е определен успех на докторанта. Тя е написана професионално и достатъчно подробно.

Глава 3. Специфика на обучението по хистология за ОКС „Бакалавър”

Главата е посветена на обучението по хистология в Биологическия факултет. На практика в главата се съдържат значителен обем от сведения за модел на специалиста, подробна характеристика на обучението по Биология – бакалавърска степен, както анализ на обучението по хистология и ембриология. Струва ми се, че подробното разглеждане на учебния план на специалността Биология, както и представянето му на над 10 стр. в приложенията е излишно. Това затруднява възприемането на текста. Краткият му анализ би бил напълно достатъчен. В главата е проведено и изследване на използваните у нас методи и материали при обучението по хистология. От направения преглед на състоянието на обучението по хистология е достигнато до заключението, че съществува една празнина при използването на информационните технологии в обучението на студентите по хистология.

Трябва да се отбележи, че и тази глава е определен успех на докторанта. Тя е написана професионално, но в някои случаи излишно подробно. В този случай разглежданията се свързват при всяка възможност с целта на дисертационния труд, а не са самоцелни.

Глава 4. Модел на електронно базирано обучение по хистология - описание

Както може да се прецени от заглавието в тази глава е описан разработеният модел на електронно базирано обучение по хистология. Тук започва основната работа на докторантката. На базата на общите изисквания към обучението по биология и в частност по хистология и възможностите на електронното обучение е предложен адаптиран и валидиран модел, обхващаш всички елементи на обучението. Създаденият модел включва шест основни теми от курса по

хистология, залегнали в учебната програма, които се изучават и затвърждават в процеса на практическите занятия.

За целите на педагогическия експеримент първоначално е проведена анкета. След анкетата студентите са разделени на две групи, като едната група се обучава по традиционния начин, а другата с използване на разработените е-ресурси. В края на обучението знанията и уменията на студентите се проверяват с помощта на тест от 15 въпроса. В резултат на анализа на резултатите е валидиран и адаптиран окончателният модел на университетски курс по хистология. Значително място в модела е отделено на използваните в него задачи. Подробно са разгледани различни видове задачи, като са приложени и анализирани примери от разработения модел.

В главата е представено разработването на е-базиран модел за обучение по хистология. Отчетени са множество фактори, а задачите от валидирания и адаптиран окончателен модел са адекватни на целите на обучението. Техния брой е значителен. От текста не става ясен произхода на задачите: дали са авторски, дали са използвани зада(и) от колеги или студенти, дали са взети от различни източници, дали са подбрани и адаптирани подходящи задачи с различен произход.

Глава 5. Експерименти и анализ на резултатите

Главата започва с подробно описание на основната цел и междинните цели на емпиричното изследване. Тези цели са дефинирани ясно и очертават пътя, по който е проведен експеримента. За съжаление и в тази част липсват данни за конкретното техническо изпълнение на емпиричното изследване, въпрос от решаването на който до голяма степен зависи получаването на достоверни резултати. Описанието на пътя, по който е преминало емпиричното изследване оговаря на съвремените изисквания за изследвания от този род.

Получените резултати от анкетите и техния анализ е представен подробно. Въпросите в двете анкети са подбрани удачно и са подходящи за решаване на поставените цели. Интервютата със студентите допълват картината за отношението, използването и резултатите от използването на е-базираното обучение. Струва ми се, че в края на тази част липсва заключение за общите тенденции в анкетите.

В главата са представени и резултатите от оценяването на работната и контролна група след провеждане на е-обучение по хистология с помощта на материалите от първоначалния модел. Резултатите са обработени статистически професионално за групите от редовни и задочни студенти с помощта на използвани в този род изследвания методи. В този случай подробно е описана и техническата част на проведеното изследване.

Главата завършва с резултатите получени при прилагане на валидирания модел. Получени са значителни по обем и интересни по съдържание резултати. Резултатите са анализирани и получените данни позволяват да се оцени както значението на е-базираното обучение за повишаване на успеха на студентите, така и други характеристики на процеса на обучение.

И тази глава е успех на дисертанта. Проведените изследвания, получените резултати и анализът им са ясни и логични. Главата показва, че докторантката е навлязла напълно в изследваната от нея област.

Глава 6. Изводи, приноси и препоръки

В първата част на главата наречена Изводи са дадени отговори на основните въпроси поставени в началото на дисертацията. Това дава възможност на докторантката да достигне до някои препоръки за повишаване ефективността на обучението по биология във висшите училища. Главата завършва с приносите в дисертацията. Струва

ми се, че предложените приноси не са равностойни помежду си и излишно подробни. Според мене приносите представени в точка 2 са напълно излишни. Това е по-скоро представяне на проведените в дисертацията изследвания и разработени материали.

Научни публикации

Дисертантката е представила 2 публикации – едната в Конференция с международно участие Съвременни предизвикателства пред педагогическата наука, а другата в Национална конференция по биологично образование. И в двете публикации докторантката е единствен автор. Броят на научните публикации отговаря на изискванията на правилника на Биологическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски” за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” .

Основни научни приноси

Приносите могат да се определят на научно-изследователски с значителна приложно-практическа насоченост. Според мен напълно достатъчни и достатъчно обобщаващи са приносите:

1. Изграден е теоретично обоснован модел на електронно-базиран курс по научната дисциплина хистология – практически упражнения в рамките на изискванията на учебната програма.

2. Разработени са материали за провеждане на експеримент и реализиране на е-базиран университетски курс по хистология.

3. Чрез експеримент е доказана ефективността на е-базиран университетски курс по хистология.

4. Данните от настоящата дисертация могат да се използват при разработване и на други е-курсове по биологични дисциплини.

Автореферат

Структурата на представеният автореферат се различава от съдържанието на дисертацията, но включва и отразява всички етапи на работата.

Лични впечатления

Нямам лични впечатления от професионалната дейност на докторантката.

Общо впечатление от представената работа и забележки

Нямам принципни забележки към цялостния представен дисертационен труд. Дисертацията е оформена грижливо. Езикът е достатъчно ясен и точен. По традиция са допуснати някои правописни и стилни грешки: например точки след някои от заглавията и повтаряне на начални букви.

В рецензията са поставени няколко въпроса свързани преди всички с техническото реализиране на експеримента и произхода на използваните материали, на които очаквам отговор. От дисертационния труд не става ясно каква част от възможностите на Moodle са използвани в предложеното обучение.

Заклучение

Общото заключение, което може да се направи е, че е работено в съвременна и перспективна научна област. Получени са значителни по обем и качество интересни

опитни резултати, които са обработени със съвременни статистически методи. Получените резултати не будят съмнение. Очертани са възможности за следващи изследвания. Като цяло докторантката се е оформила като изграден специалист в областта на използването на е-ресурси в обучението на студенти в Биологическия факултет.

Въз основа на казаното до тук, считам, че гл. ас. Виктория Георгиева Нечева се е справила успешно с поставената и задача. Представеният труд отговаря напълно на всички законови изисквания и изискванията на правилниците за докторска степен по отношение на образователната и научно-изследователската част.

След успешна защита ще гласувам убедено за присъждането на образователната и научна степен „Доктор” в научно направление „Педагогика на обучението по ..... (Методика на обучението по биология)” на Виктория Георгиева Нечева.

Дата: 09. 05. 2016 г.
София.

Рецензент:

/доц. д-р Стефан Манев/